

TEDENSKI NOVIČNIK

Informacije s področja covid-19

Datum: 12. 1. 2023

Tedenski novičnik zajema zadnja ključna sporočila in novosti na področju covid-19: informacije s strani pristojnih evropskih inštitucij, epidemiološke situacije v Sloveniji, napovedi podatkov o gibanju okužb s SARS-CoV-2 in ključna sporočila Posvetovalne skupine za spremljanje gibanja virusa SARS-CoV-2.

Novičnik služi kot izhodiščno orodje za jasno in konsistentno komuniciranje aktualnih informacij na področju covid-19.

1. EVROPSKI CENTER ZA PREPREČEVANJE IN OBVLADOVANJE BOLEZNI (ECDC)

Ocena Evropskega centra za preprečevanje in obvladovanje bolezni (ECDC) glede podrazličice XBB.1.5 SARS-CoV-2 je objavljena na [naslednji povezavi](#).

2. EVROPSKA AGENCIJA ZA ZDRAVILA (EMA) in EVROPSKA KOMISIJA

- Evropska komisija je odobrila spremembo pogojnega dovoljenja za promet za cepivo Jcovden v standardno dovoljenje za promet.
- Evropska agencija za zdravila (EMA) je objavila posodobljene informacije o izdelku za zdravljenje covid-19 Xevudy (sotrovimab) s podaljšanim odobrenim rokom uporabnosti.
- EMA je objavila klinične podatke, ki podpirajo odobritev cepiva Spikevax, prilagojenega različici BA.1.
- EMA je objavila poročilo o oceni cepiva Spikevax, ki podpira odobritev njegove prilagojene različice BA.1.
- EMA je ustavila ocenjevanje zdravila Olumiant za zdravljenje covid-19, potem ko se je razvijalec Eli Lilly umaknil iz postopka.
- Odbor za zdravila za uporabo v humani medicini (CHMP) pri EMI je priporočil odobritev tako cepiva Spikevax kot njegove prilagojene različice BA.1 za uporabo kot poživitveni odmerek pri otrocih, starih od 6 do 11 let.
- CHMP pri EMI je priporočil pretvorbo pogojnega dovoljenja za promet za cepivo Jcovden v standardno dovoljenje za promet

- EMA je objavila poročilo o oceni cepiva Spikevax, ki podpira njegovo uporabo kot poživitevnega odmerka pri mladostnikih, starih od 12 do 18 let.
- EMA je objavila posodobljene informacije o izdelku za zdravljenje covid-19 Regkirona (regdanvimab) s podaljšanim odobrenim rokom uporabnosti.
- Delovna skupina EME za nujne primere (ETF) je izdala izjavo o učinkovitosti monoklonskih protiteles proti nastajajočim sevom covid-19.

Več informacij je na voljo [na naslednji povezavi](#).

3. EPIDEMIOLOŠKA SITUACIJA

Število potrjenih primerov pada že tri tedne. V prejšnjem tednu smo zabeležili približno 5.900 potrjenih primerov (potrebno je upoštevati tudi manjše število poročenih zaradi praznikov). V bolnišnicah se tudi zmanjšuje število obravnav skupaj, medtem ko zasedenost bolnišnic na akutnih oddelkih ostaja na enakem nivoju (med 110 in 120 obravnav). Tudi na intenzivnih oddelkih se število obravnav giblje med 20 in 30 in se ne povečuje. Aktualne podatke o okužbah s SARS-CoV-2 (covid-19) v Sloveniji lahko dnevno spremljate na [naslednji povezavi](#).

V Sloveniji je bilo na dan 12. januarja 2023 z enim odmerkom cepljenih 71 % polnoletnih oseb. Z vsemi odmerki osnovne sheme je bilo cepljenih 68 %, z enim poživitevni odmerkom 38 % in z dvema poživitevni odmerkoma 4 % polnoletnih oseb ([več na povezavi](#)). Za primerjavo: v državah EU/EGP je en odmerek prejelo 84,8 % starejših od 18 let, z vsemi odmerki osnovne sheme je bilo cepljenih 82,4 %, en poživitevni odmerek je prejelo 65,3 %, dva poživitevna odmerka pa 15,5 % starejših od 18 let ([vir](#)).

V Sloveniji je bilo na dan 12. januarja 2023 z enim odmerkom cepljenih 82 % starejših od 60 let, z vsemi odmerki osnovne sheme 81 % starejših od 60 let, z enim poživitevni odmerkom 60 % in z dvema poživitevni odmerkoma 11 % starejših od 60 let. Za primerjavo: v državah EU/EGP je en odmerek prejelo 92,5 % starejših od 60 let, z vsemi odmerki osnovne sheme je bilo cepljenih 91,1 %, en poživitevni odmerek je prejelo 84,8 %, dva poživitevna odmerka pa 33,1 % starejših od 60 let ([vir](#)).

4. EPIDEMIOLOŠKO MODELIRANJE: ZADNJE PROJEKCIJE

Efektivno reprodukcijsko število je že od sredine decembra pod 1.0, kar pomeni, da smo v stanju padanja epidemije.

Med državami, s katerimi se primerjamo, Slovenija trenutno poroča največje število okužb, vendar je trend okužb v vseh EU državah v upadanju. Podobno je tudi z bolnišničnimi obravnavami.

Jesensko-zimski val epidemije se je končal z vrhom, doseženim vrhom sredi decembra 2022, kot smo z modelom napovedovali. Trenutno smo v upadanju, vendar v simulacijah v nadaljevanju upoštevamo scenarij novega vala, katerega vrh pričakujemo v drugi polovici februarja 2023. Omikron različica ima značilen časovni potek naraščanja in padanja valov. Naraščanje poteka pet tednov, padanje pa šest tednov. Tako lahko, kot rečeno, predvidevamo še en zimski val z vrhom v drugi polovici februarja. Po trenutnih projekcijah nov val ne bi smel preseči običajnih valov, značilnih za omikron različico. To pomeni največ do 2.500 potrjenih okužb v 7-dnevem povprečju

na dan, število bolnišničnih obravnav ne bi smelo preseči 450 obravnav, na intenzivnih oddelkih pa do 60 obravnav. Pri tem je potrebno pri modeliranju širjenja upoštevati tudi zimske šolske počitnice in množične dogodke ter pojav novih različic, ki lahko znatno vplivajo na poteke širjenja virusa.

Te ocene so narejene s predpostavko trenutnih različic virusa na podlagi razmerij, kot jih trenutno ocenjujemo za te različice. V primeru drugačne situacije se lahko projekcije zelo spremenijo.

Na Nacionalnem inštitutu za javno zdravje smo pripravili tudi **interaktivni prikaz podatkov o epidemiološki statistiki, modeliranju in napovedih v povezavi s covidom-19**, ki je na voljo na [naslednji povezavi](#).

5. PRESEŽNA UMRLJIVOST V SLOVENIJI PO METODOLOGIJI EUROMOMO

V sklopu mreže EuroMOMO (angl. European mortality monitoring) smo vzpostavili tedensko spremljanje splošne umrljivosti, v katerega so vključeni vsi umrli ne glede na vzrok smrti. Pri tem ocenjujemo odstopanja opazovane umrljivosti od pričakovane umrljivosti, modelirane na podatkih o splošni umrljivosti v letih 2015–2019. Odstopanja umrljivosti so ovrednotena z oceno presežnega števila umrlih in s t.i. z-vrednostjo v opazovanem tednu. Z-vrednost izraža, za koliko standardnih odklonov število umrlih v opazovanem tednu odstopa od pričakovane ravni (presežek umrljivosti). Model upošteva časovne zamike med datumom smrti in datumom registracije smrti ter napove število smrti v zadnjih 5 opazovanih tednih, čeprav vse še niso bile registrirane.

Teden analize: 52

V 50. tednu leta 2022 v Sloveniji beležimo z-vrednost 0,71 oziroma normalno variabilnost umrljivosti (upad v primerjavi s predhodnim tednom, vendar je točen podatek o z-vrednosti zaradi zakasnitev pri registraciji smrti lahko nezanesljiv). Število vseh umrlih v 50. tednu je bilo za 4 % večje od pričakovanega števila vseh umrlih. Presežno umrljivost, statistično opredeljeno kot z-vrednost 2 ali več, trenutno za omenjeni teden beležimo v starostni skupini 75–84 let ($z=2,30$).

Opozorilo: Podatki o splošni umrljivosti od vključno leta 2020 naprej se za oceno pričakovane umrljivosti ne uporabljajo zaradi epidemije covid-19, ki bi to oceno izkrivila. Trend splošne umrljivosti pred epidemijo se za oceno sedanje pričakovane umrljivosti uporablja dlje kot predvideno, kar lahko uvede pristranost v oceno presežne umrljivosti. Raven pristranosti je še sprejemljiva za uporabo modela v skladu z osnovnim namenom, tj. ocena tedenskih sprememb splošne umrljivosti (ocena pa bi bila manj zanesljiva za daljše obdobje).

Več informacij najdete [na tej povezavi](#).

6. POSVETOVALNA SKUPINA ZA CEPLJENJE

V Sloveniji je trenutno dostopnih enajst cepiv proti covidu-19. Več informacij v dokumentu Priporočila za cepljenje in odobrena uporaba cepiv proti covidu-19 (tabelarni prikaz): <https://www.nijz.si/sl/cepljenje-proti-covid-19-za-strokovno-javnost>

Prilagojena cepiva na omikron so zaenkrat registrirana za **poživitveni odmerek**.

Ne glede na odobreno uporabo cepiv, se glede na zaključke EMA (EFT) lahko prilagojena cepiva uporabijo tudi za osnovno cepljenje (<https://www.ema.europa.eu/en/news/etf-concludes-bivalent-original-omicron-ba4-5-mrna-vaccines-may-be-used-primary-vaccination>).

V skladu z nacionalnimi priporočili je, zaradi boljše učinkovitosti in manj resnih zapletov pri mRNA cepivih v primerjavi z vektorskim cepivom Jcovden, **priporočljiva uporabo mRNA cepiv**. Pri osebah, ki še niso pričele s cepljenjem, je enako priporočljiva uporaba proteinskega rekombinantnega cepiva Nuvaxovid (možna uporaba tudi za osebe, ki so prej že prejele drugo cepivo).

Vektorsko cepivo Jcovden se lahko uporabi le na izrecno željo osebe, ki se cepi; ob tem je treba osebo opozoriti na možnost neželenih učinkov povezanih z vektorskimi cepivi.

Posodobljena **priporočila in navodila za cepljenje proti covidu-19** so na voljo [na tej povezavi](#). Priporočila za cepljenje in odobrena uporaba cepiv proti covidu-19 so na voljo tudi v obliki [tabelaričnega prikaza](#).

Pri cepljenju je ključnega pomena predvsem naše zaupanje v varnost in učinkovitost cepiv, ki temelji na jasni in objektivni obveščenosti. Zato so najpogostejša vprašanja in odgovore glede cepiv in cepljenja proti covidu-19 zbrana na [naslednji povezavi](#).

Poteka tudi cepljenje proti gripi v sezoni 2022/23. Cepljenje proti gripi in cepljenje proti covidu-19 se lahko opravi sočasno ali s kakršnimkoli presledkom. Več informacij o cepljenju proti gripi je na voljo na [naslednji povezavi](#).

7. POSVETOVALNA SKUPINA ZA SPREMLJANJE GIBANJA VIRUSA SARS-COV-2

Podrazličica virusa XBB.1.5

Posvetovalna skupina se je seznanila z obvestilom Nacionalnega laboratorija za zdravje, okolje in hrano (NLZOH) z dne, 09. 01. 2023, da so v okviru izvajanja analiz odpadnih vod (v sklopu vzpostavljanja sistema spremljanja povzročiteljev nalezljivih bolezni v odpadnih vodah), zaznali mutacije, ki so značilne za podrazličico XBB SARS-CoV-2. Mutacijo so prvič v nizkem deležu zaznali v 49. tednu 2022 (vzorčenje 4. 12. in 5. 12. 2022). Tudi z zadnjo analizo, ki se nanaša na 52. teden, so dokazali mutacije, ki nakazujejo kroženje podrazličice XBB.1.5 v populaciji. Dokazali so jo v treh čistilnih napravah.

Posvetovalna skupina pojav podrazličice XBB.1.5 SARS-CoV-2 razume v kontekstu dobrega sistema spremljanja različic SARS-CoV-2 v Sloveniji ter dogajanja v svetu in v Evropski Uniji. Zaradi trenutnega poznavanja značilnosti različice virusa XBB.1.5 in ravni imunosti slovenskega prebivalstva za zdaj dodatni ukrepi naj ne bi bili potrebni, pri čemer cepljenje proti covidu-19 ostaja ključni ukrep za preprečevanje težjega poteka bolezni. Situacijo, vezano na XBB.1.5 SARS-CoV-2, bodo člani posvetovalne skupine pozorno spremljali.

Priporočila za potnike, ki potujejo na Kitajsko ali se s Kitajske vračajo

Potovanje v katerokoli državo z visoko stopnjo prenosa respiratornih virusov, posebej virusa SARS-CoV-2, povečuje tveganje za okužbo, poleg tega pa je ponekod lahko otežen dostop do zdravstvenih storitev. Število primerov covid-19 na Kitajskem je trenutno zelo visoko. Kljub temu, da Slovenija nima direktnih letalskih povezav na Kitajsko, pri potnikih, ki potujejo na Kitajsko ali se s Kitajske vračajo, spodbujamo upoštevanje [sledječih priporočil](#).

Če pri vas potrdijo okužbo s SARS-CoV-2, upoštevajte navodila na [naslednji povezavi](#).

Če ste bili v stiku z okuženim s SARS-CoV-2, upoštevajte navodila na [naslednji povezavi](#).

Prav tako še naprej spodbujamo upoštevanje splošnih priporočil za zaščito zdravja, ki jih najdete na [naslednji povezavi](#).

Preventivna priporočila

Pomembno je upoštevanje vseh dobro poznanih preventivnih priporočil:

- vzdrževanje medosebne razdalje,
- pravilno umivanje rok,
- razkuževanje rok,
- izogibanje dotikanju obraza (oči, nosu in ust),
- higiena kihanja in kašlja ter
- redno in učinkovito prezračevanje zaprtih prostorov.

Nošenje mask

Nošenje zaščitnih mask je eden izmed enostavnih ukrepov za preprečevanje širjenja virusa SARS-CoV-2 in drugih okužb dihal. Osebo, ki nosi masko, le-ta zaščiti pred okužbo in prepreči nadaljnje širjenje virusa.

O pozitivnem vplivu nošenja mask na zmanjševanje dnevnega števila ugotovljenih okužb s SARS-CoV-2 so že na voljo številne strokovne objave, raziskave pa so bile izvedene v različnih okoljih (družinsko okolje, letalski promet, nacionalna raven). Pozitiven vpliv obveznega nošenja zaščitnih mask v splošni populaciji in manjšanje števila novih okužb za 15 do 47 % kažejo tudi raziskave, izvedene na nacionalni ravni ([vir](#)). Z nošenjem maske tako prispevamo k obvladovanju širjenja okužbe s SARS-CoV-2.

Masko je pomembno pravilno namestiti in odstraniti ter upoštevati načelo nedotikanja maske med njenim nošenjem, tesnjenje in čas nošenja maske. Pravilna namestitev/odstranitev maske je prikazana na [naslednji povezavi](#).

KLJUČNA SPOROČILA:

- Nošenje **zaščitnih mask** je eden izmed enostavnih ukrepov za preprečevanje širjenja virusa SARS-CoV-2. Osebo, ki nosi masko, le-ta zaščiti pred okužbo in prepreči nadaljnje širjenje virusa. Nošenje mask se priporoča v vseh zaprtih javnih prostorih.
- Eden od pomembnih higienskih ukrepov za preprečevanje širjenja virusa SARS-CoV-2 je **redno in učinkovito prezračevanje prostorov**.
- Potovanje v katerokoli državo z visoko stopnjo prenosa respiratornih virusov, posebej virusa SARS-CoV-2, povečuje tveganje za okužbo, poleg tega pa je ponekod lahko otežen dostop do zdravstvenih storitev. Število primerov covid-19 na Kitajskem je trenutno zelo visoko. Kljub temu, da Slovenija nima direktnih letalskih povezav na Kitajsko, pri **potnikih, ki potujejo na Kitajsko ali se s Kitajske vračajo**, spodbujamo **upoštevanje priporočil**, objavljenih na [naslednji povezavi](#).
- Zaradi trenutnega poznavanja značilnosti različice virusa XBB.1.5 in ravni imunosti slovenskega prebivalstva za zdaj dodatni ukrepi naj ne bi bili potrebni, pri čemer cepljenje proti covidu-19 ostaja ključni ukrep za preprečevanje težjega poteka bolezni.
- Cepljenje s poživitvenim odmerkom je priporočeno predvsem **skupinam z večjim tveganjem za hujši potek bolezni**.
- Pri ogroženih skupinah priporočamo tudi **»sezonski poživitveni odmerek«** s posodobljenim cepivom, če je od zadnjega cepljenja minilo vsaj 3 mesece. Tudi ostale osebe, pri katerih je že minilo vsaj 3 mesece od zadnjega cepljenja ali prebolelega covid-19, lahko prejmejo sezonski poživitveni odmerek.
- Poteka tudi **cepljenje proti gripi** v sezoni 2022/23. Cepljenje proti gripi in cepljenje proti covidu-19 se lahko opravi sočasno ali s kakršnimkoli presledkom.